

Källna kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

KARL JOHAN KEMBER, 2016-11-21

jais
arkitekter
—

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Källna kyrka

Östra Ljungby församling, Klippans pastorat, Åsbo kontrakt, Lunds stift.
Källna socken, Silvåkra 3:18- husnr 1, Klippans kommun, Skåne län, Skåne.

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Källna är en mindre by strax norr om Östra Ljungby i Klippans kommun. Byn ligger omgiven av ett mjukt kuperat odlingslandskap, mellan Rönne- och Pinne ås dalgångar som kantas av betesmarker och små trädgångar. Åarna var viktiga kolonisationsleder under förhistorisk tid, och de många fornlämningarna i trakten vittnar om en tidig bosättning. Under övergången till medeltiden skedde en omfattande befolkningsökning, bl.a. till följd av att odlingssystemen snabbt förbättrades, och befolkningen började samlas i mindre byar. Källna, till namnet belagt sedan åtminstone 1400-talet, fick sin första kyrka på en plats strax intill Rönne å.

Landskapsbilden var sig relativt lik fram tills 1800-talets skiftesreformer. Likt flertalet andra byar löstes Källna då upp och gårdstomterna spreds i landskapet. Två av de största gårdarna, som ännu är i bruk, var Stora Mölla med anor från minst 1500-talet, och Silvåkra gård, där man fött upp hästar sedan 1800-talet. Tillgången på vattenkraft gynnade jordbruket och tillkomsten av olika industrier i trakten. 1904 invigdes järnvägen mellan Klippan och Ängelholm, och även Källna fick en egen järnvägsstation, där många vagnar med sockerbetor lastades. När befolkningen växte krävdes - liksom i åtskilliga andra byar - en större kyrka, och en av de främsta utbyggnadsperioderna i skånsk kyrkohistoria inleddes. I t.ex. Gråmanstorp och Östra Ljungby byggde man om resp. ut sina kyrkor, i Vedby reste man en ny kyrka på samma plats som föregångaren, men i Källna skapades en helt ny anläggning. Den placerades centralt i socknen, ca 1,5 km norr om den forna. Den gamla kyrkogården övergavs, blev ödekyrkogård och såldes 2009 till en privat markägare. Omkring 100 meter söder om kyrkogårdsmuren låg den överbyggda "Källna källa", som enligt traditionen använts som offerkälla.

Källna kyrka ligger idag i norra delen av byn, intill byvägen tillsammans med ett bårhus och en sockenstuga. Sockenstugan, byggd som fattighus 1871 och församlingshem sedan 1956, har ett rött tegeltak och är klädd med faluröd lockpanel med vita knutar. Bårhuset, byggt intill kyrkogårdsmuren, är murat i rött tegel med kopparplåt på taket och en droppstensfris längs takfoten. Kring kyrkan finns odlad mark i norr och väster, i öster ett granbestånd. Mittför kyrkan går en lång uppfart till Silvåkra gård. Sydväst om kyrkan ligger några mindre villor som tillkommit successivt under 1900-talet.

Kyrkobyggnaden

Vår kunskap om Källnas äldsta kyrkliga historia är förhållandevis begränsad. Den medeltida kyrkan var byggd med långhus och ett förlängt, rakt avslutat kor i öster. Murarna var kalkade och taket täckt med omväxlande järn- och kopparplåt. I väster fanns ett torn från 1824, som sannolikt hade ersatt en fristående klockstapel. Interiört fanns murade kryssvalv över de äldre delarna, och ett brädtunnvalv över östförlängningen. När kyrkklockorna ringt för sista gången 1870 revs kyrkan till grunden, och inventarierna auktionerades ut. Dopfunten, två kyrkklockor, ett dopfat och ett skåp togs till vara till den nya kyrkan.

De första ritningarna till den nya kyrkan togs fram av en lokal byggmästare. De bearbetades, som brukligt var vid tiden, av Överintendentsämbetet och dess arkitekt Ludvig Hedin. Han var 2:e arkitekt vid ämbetet, och deltog i denna roll i om- och tillbyggnaden av runt 100 kyrkor runt landet. I Skåne har han bl.a. även ritat kyrkorna i Västra Hoby och Södra Åby. Under åren 1863-1898 var Hedin därtill stadsarkitekt i Stockholm. Hans ritningar visar på en tidstypiskt nygotisk kyrka med oputsat tegelmurverk i fasaderna, strävpelare och spetsbågiga fönster. Dispositionen var traditionell med västtorn och ett brett, enskeppigt långhus avslutat i öster av en absid. Invändigt föreslogs ett cementgolv, vitmålade väggar och ett grått innertak med synligt sparrverk och mellanliggande pärlspontad brädpanel. Koret skulle avskiljas från absiden med ett skrank, och framför detta skulle altarprydnaden, ett naket kors, placeras. När kyrkan stod klar 1872 hade man gjort vissa avvikelser från Hedins handlingar; dels hade man ändrat kyrkans längd- och breddförhållande, dels ersatt det nakna trätaket med en reveterad, vitmålad konstruktion där listverken betonades med grå färg. Förändringarna måste anses ha varit till det sämre arkitektoniskt; kyrkan fick ett mycket långsmalt kyrkorum, likt det den lokale byggmästaren föreslog, och det välbearbetade innertaket ersattes av en mindre elegant lösning. På så sätt fick man plats för flera besökare, samtidigt som man sparade pengar på det komplicerade taket.

Kyrkan fick tidigt, liksom många andra samtida tegelbyggnader, tekniska problem. Vatten trängde ofta in i murverken eller kring de smäckra gjutjärnsfönstren. När domkyrkoarkitekten Theodor Wåhlin besökte kyrkan 1905 märkte han, att väggarna var fuktangripna och föreslog att interiören borde omputas, målas och kvaderdekoreras. Vidare ville han att cementgolvet ersattes av kalksten - som han oftast förordade i sina renoveringar - och att det reveterade taket höggs ned och sparrverket iståndsattes. Bänkarna borde utbytas och predikstolen, altarpäggen och orgeln nytillverkas.

1920 ersattes yttertakets ursprungliga skiffer med galvaniserad, gråmålad plåt. 1936 täcktes tornet med kopparplåt i skivformat.

Wåhlins förslag kom aldrig till utförande, men kom delvis istället att realiseras under

Oscar Perssons renovering 1939. Han var verksam i Landskrona och en ofta anlitad arkitekt vid kyrkorenoveringar i trakten. Nu lades golven i gångar och kor om med tegelplattor, och bänkkvarteren fick ett upphöjt trägol. Slutna bänkar sattes in och predikstolen målades av Pär Siegård. I väster byggdes en orgelläktare, och under denna avdelades en del av långhuset till sakristia och pannrum. Till sist sågs färgsättningen över; bl.a. målades korskranket grått och sakristians väggar och valv ljusblåa.

Nästa stora renovering ägde rum 1967 under ledning av domkyrkoarkitekten Torsten Leon- Nilsson. Orgelfasaden, bänkarna och predikstolen målades. Väggarna och innertaket, vars fält kläddes med väv, avfärgades i vitt och absidgolvet täcktes av en matta. Korskranket togs bort, så att absiden frilades, och altartavlan fick en ny ram. En ny sakristia anordnades i dåvarande väntrummet under orgelläktaren.

1984 renoverades tornspiran av Forsberg& Wikerstål arkitektkontor. Takplåten förnyades, avvattningen gjordes om, takstolen reparerades och murverket sågs över.

1990- 91 gick kontoret vidare med att renovera taket över långhus och absid. Ny takplåt lades, underbrädningen ersattes och ny avvattning installerades.

1998 insattes nuvarande ytterdörr i tornets västfasad.

2001 avdelades en del av pannrummet till två handikapptoletter. Den ena nås från kyrkan, den andra utifrån via en ny handikappramp.

2009 restaurerades kyrkan invändigt av Restaurator AB. Målsättningen med arbetet var att ”tydliggöra kyrkans ursprungliga karaktär och arkitektoniska uttryck”. Detta innebar, att den då grönblå absiden återfick den blå nyansen från 1939, att absidens matta togs bort och att altarkorset återplacerades på altaret. Altartavlan fick åter en ny ram och hängdes upp i långhuset. Lister och gesims i långhusets- och absidens tak gråmålades liksom ”ögonbrynet” ovan triumfbågen i ursprungliga grå färger, medan man valde att behålla väven som täckte fälten mellan listverken. Såväl bänkarna, altaret, predellan, orgelfasaden som läktarbarriären förbättringsmålades i mer enhetliga toner.

De senaste arbetena gjordes 2014 under ledning av Epcon KPA Konsult. Tornets takstomme sågs över, koppartäckningen gjordes om och stenarna i tornets ytterväggar fogades om ända ner till långhustaket. Långhusets fönsterbleck byttes mot nya.

Exteriör

Kyrkobyggnaden från 1872 består av ett långsmalt långhus, en femsidigt avslutad absid i öster och ett kvadratisk västtorn [1]. Kyrkan står sannolikt på grundmurar av sten, på vilka ligger ett bottenbjälklag av betong. Sockeln är gjord av bredfogad, huggen

natursten som via en något utkragande fotgesims av cement övergår till dagermurarna av oputsat, handslaget tegel. Det är schatterat i rött, gult och brunt och murat i kryssförband med gråvita åsfogar. I murverket syns olika fogkompletteringar, tydligast kring fönsterblecken och på tornets övre del där samtliga åsfogar gjorts om 2014 ner till en nivå under långhusets taknock. Vittrade eller saknade stenar i tornmurverket har ersatts med infärgat bruk. Långhusets- och absidens fasader indelas av murade strävpelare. Kring takfoten löper en tandsnittsgesims. Tornmurarna smyckas av hörnlisener, en droppstensgesims längs takfoten och försänkta putsade klöverkors.

Kyrkan har tre entréer; huvudingången via vapenhuset i tornet, en prästingång till absiden och en dörr till den ena handikapptoaletten. Västportalen är tresprångig, spetsbågig och omgiven av ett ”ögonbryn” med lesbisk kymation. Ovanför frisen sitter en minnestavla över kyrkans tillkomstår. I portalen sitter en raktäckt pardörr från 1988, utvändigt klädd med lackad, snedställd ekpanel. Trycket är av äldre modell. Ovan dörren finns ett spetsbågigt överljus med dekorativ gjutjärnsspröjsning i form av stjärnor, tre- och fyrpass med delvis blåtonat glas. Absiddörren av okänd ålder är raktäckt och klädd med stående, brunmålad smal träpanel. Dörren till toaletten [2] är sannolikt ursprunglig, uppbyggd av ramverk med i mitten snedställd pärlspontad rödbrun panel och med typisk gotisk beslagning i form av svarta smidda nyckelskyltar, drakformade gångjärn och hörnjärn. En betongramp från 2001 leder upp mot dörren.

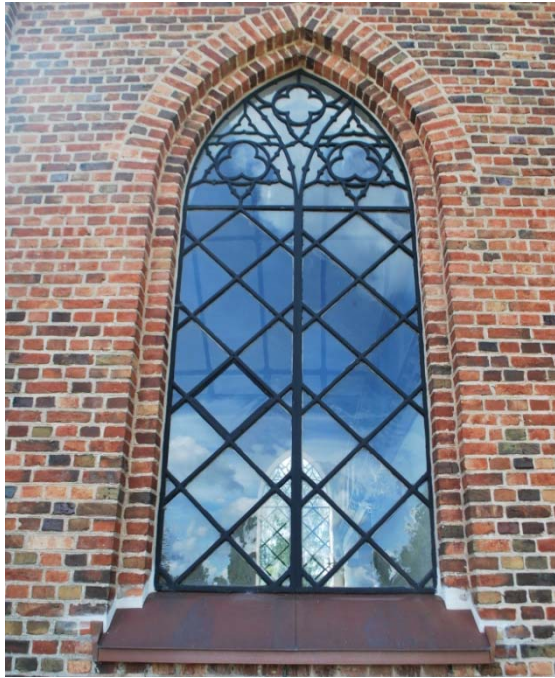

[1]: Tornet från norr

[2]: Ytterdörr till toaletten

Långhuset, absiden och tornet belyses av spetsbågiga fönster [3] med tvåsprångiga om-

[3]: Gjutjärnsfönster med masverk

fattningar. Bågarna i original är gjorda av svartmålat gjutjärn och insatta i murverket. Spröjsverket består nederst av två rektangulära fält med rombisk spröjsning, överst samma slags masverk som i västportens överljus. Innerbågar saknas. Solbänkarna är avtäckta med kopparplåt, delvis förnyad 2014, som fogats mot teglet.

I tornet finns i varje väderstreck två kopplade, spetsbågiga ljudluckor med tvåsprångiga omfattningar krönte av ”ögonbryn”. Ljudluckorna är byggda av stående brädor och är utvändigt klädda med liggande, brunmålad panel.

Hela kyrktaket är täckt av kopparplåt. Den ärgade plåten över långhusets sadeltak och absidens tälttak är från 1991, lagd i skivtäckning med jämna tvärfalsar. Tornspirans plåt förnyades 2014 och har ännu kvar sin kopparröda nyans. Dess tvärfalsar är inbördes förskjutna. Även avvattningen och alla plåtavtäckningar är av koppar.

Interiör

Vapenhuset är ett högt rum med putsade, vitmålade väggar och -tak och golv av röda, kvadratiska tegelplattor i raka skift. Mot norr leder en trappa med blåmålad vang och räcke av vita skivor till tornets översta våningar. Portalen mot långhuset är spetsbågig med en ursprunglig pardörr med fyra fyllningar i resp. dörrblad och ett putsat överstycke. Från portalen kommer man in till en passage under orgelläktaren med panelklädda dörrar mot toalett, (inredd 2001) läktartrappa och sakristia (inredd 1967). Passagens väggar är putsade och vitmålade, golvet är av tegelplattor. Taket utgörs av det gråmålade bjälklaget till orgelläktaren med synliga bjälkar och fält av pärlspont. In mot långhuset, i den murade, putsade väggen från 1939, sitter en fanerad pardörr.

Orgelläktarens golv är brädklätt och delvis täckt av en heltäckningsmatta. Räcket mot kyrkorummet är byggt av gråmålat ramverk och gråa fyllningar. Orgeln står mitt på läktaren framför ett uppbyggt träpodium.

Golvet från vapenhuset och passagen fortsätter in i det stora, öppna och enskeppiga långhuset [4]. De putsade och vitmålade väggarna genombryts av spetsbågiga fönster, som ännu saknar innerbågar. På ömse sidor om mittgången står varsitt slutet bänkkvarter på ett gråmålat trägolv. Kvarteren avslutas en bit från ytterfasaderna med täta

skärmar för att ge plats åt ett installationsutrymme med bl.a. äldre sektionradiatorer. Rummet täcks av ett tredingtak som fältindelats med vävspända och vitmålade putsfält. Listverket och den kraftiga taklisten med hålkäl och tandsnitt är målade med grå oljefärg. Längst mot öster finns en stor yta framför altarringen, där bl.a. dopfunt, dopaltare, ljusbärare, piano, ett skåp och predikstol är placerade.

[4]: Långhuset mot koret

Triumfbågen är rundbågig och markerad med ett gråmålat ”ögonbryn”. Absiden, som var sakristia fram till 1967, träder fram med sina blåmålade väggar och tak. Taket är ett putsat hjälmvalv med profilerade, gråmålade ribbor. Altaret med altarkorset står på ett gråmålat betongpodium. Golvet i absiden bakom altaret är ett såpat brädgolv.

Tornrummet har golv av obehandlade bräder, putsade och vitkalkade väggar och ett innertak av obehandlade bräder med på undersidan korsande, kraftiga bjälkar. En trätrappa leder vidare till en balkong fästad på östväggen. Balkongen är byggd med en stomme av träreglar som vilar på röda primärbalkar av stål. Från balkongen når man långhusvinden via en lucka och klockvåningen via en väggfast stege. Klockvåningen har samma utseende som tornrummet och upptas till största delen av klockbocken i ek. Via en stege kan man ta sig vidare upp i spiran. Dess inbrädade taklag, som setts över senast 2014, är byggt kring en kompletterad hjärtstock med snedsträvor ut till sparrarna. Långhusets taklag bärs av en gotisk takstol, uppbyggd med sparrar, saxsparrar, hanband och knäbockar. Taket har en underpanel av bräder lagda 1990-91.

Inredning och inventarier

Altaret, sannolikt från 1939, är en enkel träkonstruktion klädd med skivor. Bakom altaret stod ursprungligen ett altarskrank. Det revs 1967.

Altarkorset, ett förgyllt klöverkors från 1873 och kyrkans ursprungliga altarprydnad, pryder sedan 2009 åter altaret. Altarkorset står på en röd- och guldmålad predella.

Altartavlan, som stod på predellan 1959- 2009, är målad av Erik Lindholm. Verket, med motivet ”Jesus välsignar brödet och fiskarna”, hänger nu på södra långhusväggen.

Altarringen, sannolikt ursprunglig, har formen av en halvcirkel. Det vitmålade räcket är genombrutet av rundbågemotiv och avslutas av en rödmålad överliggare i trä. Knä-fallet är klätt med ljusbeige plysch.

Dopfunten av sandsten, daterad till ca 1250, är utförd av en okänd stenverkstad. Funten består av en rund cuppa, som vilar på ett upp- och nervänt tärningskapital som fot. Den odekorerade cuppan bär spår av röd och blå färg och har synliga lagningar.

Predikstolen [6] av snidat och målat trä är samtida med kyrkan. Korgen är åttkantig med sidorna avskilda av gråa pilastrar. Sidorna är sedan 1939 marmorerade i rosa med spetsbågiga fält, som försetts med fem målningar av Pär Siegård. De föreställer Jesus och evangelisterna, tecknade i helfigur mot förgylld bakgrund. I ovan- och underkant av korgen finns profilerade listverk, som nederst övergår i en konkav korgbotten in mot pelarfoten. Ovan korgen hänger en åttkantig baldakin krönt av ett klöverkors. Predikstolen nås via en rak trätrappa, som har ett slutet räcke med spetsbågiga speglar.

Bänkinredningen är från 1939, ritad av Oscar Persson, och indelad i två kvarter. Mot ytterväggarna och mittgången finns täta, spegelindelade skärmar uppbyggda av ramverk och fyllningar. Dörrarna har en rektangulärt fält med ett rundbågigt målat motiv. Den utvändiga färgsättningen, som är bevarad sedan 1939, går i blått, guld, rött och rosa marmorering. Insidans ryggar och sitsar är mörkt förnissade.

[5]: Långhuset mot orgeln

Orgeln, byggd 1961 av Fredrikborgs orgelbyggeri v. Troels Krohn, har två manualer och 11 stämmor. *Orgelfasaden* [5] är modernistiskt gestaltad. Ovanför spelbordets luckor finns tre pipfält, och på ömse sidor två långsmala pipfält. Orgelhuset var ursprungligen vitmålat men är sedan 1969 färgat i blått, rött, grått och guld.

Kyrkklockorna kommer från 1480, 1637 och 1938. Den äldsta klockan [7], prydd med

minuskeltext, förvaras numer i vapenhuset. Lillklockan, den yngsta klockan, är gjuten av M& O Ohlssons klockgjuteri i Ystad, storklockan hos Jens Jensen i Halmstad. Den sistnämnda är dekorerad med bårder, texter, medaljonger och reliefer.

[6]: Detalj av predikstol, målning av Pär Siegård

[7]: Gotisk kyrkklocka, 1480

Övrigt

Träskåp från 1736, uppbyggt med pardörrar i röd ramverkskonstruktion med vardera två speglar per dörrblad. De övre speglarna pryds av kartuscher med omgivande lövverk, de nedre av blåa stjärnor mot gröngrå botten. Skåpet kröns av akantus.

Kyrkogården

Källna kyrka omges av en rektangulär kyrkogård, som anlades i samband med att kyrkan byggdes på 1870-talet. Kyrkogården har inte utvidgats sedan dess.

Kyrkogården omgärdas av en mur av huggna stenblock. I muren finns öppningar i väster mot landsvägen och besöksparkeringen, i söder mot sockenstugan och i öster mot den angränsande skogsdungen. Marken släntar upp mot muren i söder och norr. Huvudingången mot vägen är utformad med ett grindparti av svartmålat gjutjärn, monterat innanför murade stenstolpar. Från ingången leder en gång av betongplattor upp mot portalen till vapenhuset. Längs vägen står en rad av höga träd, och på den grästäckta kyrkogården finns en begränsad men varierad växtlighet av olika sorters barrträd, lövträd och buskar. Gravmaterialet är till stor del samlat på den norra sidan av kyrkan. Gravplatserna där [8] är mestadels grusade med buxbomsomgärdning. De ligger i rader skilda

av grusgångar och med blommor som rygg mellan vårdarna. Framför gravstenarna finns ibland en jordränna för enskild plantering, avskild med en stenkant mot gruset. Några äldre gravplatser skiljer ut sig; de ligger mer fritt placerade och har omgärdningar av sten eller järnstaket. Bland dessa märks t.ex. familjer ur släkten von Platen, som under en tid var ägare till gården Vettinge söder om Källna. Bland ättens grav-minnen märks bl.a. ett i gjutjärn efter Carl Johan von Platens familj. Det är överfört från den forna kyrkogården.

På södra sidan av kyrkogården [9] finns bara ett fåtal gravar, spridda i glesa rader mellan träd och buskar. Gravarna står, med något enstaka undantag, fritt i gräset utan synlig omgärdning. En fin bearbetning har betongvården efter utvandrarer Frank Gehlin, som enligt släktforskningen ska ha haft två blindtarmar! Vidare syns kyrkogårdens äldsta gravsten, en hög och smal skånsk kalkstenvård, från 1823. I sydväst finns ett lapidarium med stenar som står lutade mot kyrkogårdsmuren resp. ligger på grässlätten, och i östra delen en liten askgravplats. Den är utformad som en kvadrat, avgränsad med en stenkant och en yttre rad med betongplattor. Innanför kvadraten finns en jordkulle med plantering och några stenpelare. Lite mer avskilt ligger minneslunden, uppbyggd med en halvcirkel av träd och planteringar kring ett kors, en sittbänk och en ljushållare. Intill minneslunden finns en liten urngravplats med några liggande stenar i gräset.

[8]: Kyrkogårdens norra sida

[9]: Kyrkogårdens södra sida

Byggnader på kyrkogården

På kyrkogården finns inga byggnader utöver kyrkan. Bårhuset och församlingshemmet, som ligger i direkt anslutning till kyrkogården, är beskrivna under ”kyrkomiljön”.

Kulturhistorisk karaktärisering

Källna kyrka ligger pittoreskt längs landsvägen, som slingrar sig genom det småskaliga jordbrukslandskapet. Kyrkoanläggningen har bara dryga 150 år av kontinuitet, sedan man vid uppförandet av den nya kyrkan valt att överge den medeltida kyrkplatsen. Den är sedan 2009 inte längre i församlingens ägo. Den nya kyrkogården visar istället på bruket,

hur man genom att flytta kyrkor försköt socknens centrum från det medeltida läget vid ån till en mer central plats i bygden. I kyrkans närmiljö finns en sockenstuga och Silvåkra gård, som båda likt kyrkan härstammar från 1800-talssamhället.

Källna kyrkogård har kvar sin utsträckning sedan kyrkan byggdes. Karaktären är varm och anspråkslös, med mestadels enkla gravanordningar och en informell växtlighet. Kyrkogårdsmuren, gjutjärnsgrindarna och träraden mot vägen omgärdar kyrkotomten på ett fint sätt. Skillnaden i gravplatsernas uppbyggnad är påtaglig mellan kyrkogårdens sidor; mot söder står ett fåtal gravar fritt i gräset, mot norr är gravplatserna grusade, omgärdade av buxbom och avskilda av blommor. De äldsta gravminnena är spridda runt kyrkogården, ibland fritt stående och ibland omgärdade av järnstaket. I gravmaterialet finns bl.a. några bevarandevärda gravar, som överförts från den forna kyrkogården.

Källna kyrka är en av många representanter för nygotiken, som blev populär under 1800-talets slut. Till skillnad från i t.ex. närbelägna Vedby kyrka, som kombinerar gotiska element med medeltidsdrag, har exteriören i Källna ett genomgående gotiskt anslag. Dit hör den vid tiden omtyckta uppåtsträvande spiran omgiven av fyra gavlar utan trapp-tinnar, de spetsbågiga fönstren, strävpelarna, sockelns cementkrans och det oputsade tegelmurverket. Teglet är levande och rikt schatterat i både gula, röda och svarta nyanser. Värdefulla är ytterdörren med drakgångjärn och de smäckra gjutjärnsbågarna. Yttertaket var ursprungligen täckt med skiffer, men har nu belagts med koppar. Tegel, betong, järn och skiffer är typiska material från förra sekelskiftet, då de spreds genom industrialismen och järnvägens framväxt. En annan exteriör förändring är insättandet av en ny och tyvärr omålad huvudytterdörr. Det utsatta teglet har krävt ständigt underhåll. De senaste lagningarna har förtjänstfullt gjorts med åsfogar lika befintliga, men de avviker precis som fogningarna vid fönstrens kopparplåt tyvärr påtagligt i färg från de äldre. Färgskillnaden kommer dock jämna ut sig över tid.

Interiört kombineras gotiska element främst med 1900-talsinslag. Kyrkorummet är ljust, luftigt och långt. Jämfört med i höggotikens katedraler, liksom i de mer ståtliga landsbygdskyrkorna, är interiören sparsmakad, troligen p.g.a. att församlingens ekonomiska medel varit begränsade. Här saknas dyra golv och förnäm inredning, liksom höggotikens murade valv, färgade glas, mönstermurningar och väggdekorer. Från början fanns ingen orgelläktare, och betongsulan täcktes av ett tidstypiskt cementgolv, som idag belagts med tegelplattor. Det främsta uttrycket för sparsamhet märks i innertaket, som aldrig fick det synliga och välbearbetade sparrverk som var tänkt. Istället har listverket målats med grå oljefärg, vilket förtjänstfullt kunnat återställas vid renoeringen 2009, och putsfälten har sedan 1967 olyckligt varit klädda med linneväv. Tredingtak var populära runt 1800-talets mitt och ett vanligt alternativ då murade valv ansågs för dyra. Kyrkorummet har även förändrats påtagligt vid renoeringen på 1930-talet, då bl.a. orgelläktaren tillkom och absiden disponerades om. Under läktaren tillkom en vägg, som upplevs väl stum med

enkla fanerade dörrar in mot passagen. Vidare revs korskranket (när på alla skånska kyrkor från 1870-talet byggdes med någon slags avgränsning mot en östsakristia), sakristian flyttades till ett rum under orgelläktaren, altarkorset togs bort och absidens väggar blåmålades. Även de slutna bänkarna tillkom istället för de tidsenligt öppna, men ofta dåligt ansedda, gjutjärnssofforna. Sedan 2009 står den ursprungliga altarprydnaden åter på altaret. Uppsättningen på predellan är välbalanserad med ett kors som gömmer förvaringen bakom altarbordet och den gamla prästingången. De himmelsblåa, fint dagsljusbelysta väggarna blir en välgörande accent i det annars ganska kala kyrkorummet. Blåmålade absidväggar finns även bl.a. i Löddeköpings- och Södervidinges kyrkor.

Bland inventarierna är altarringen och predikstolen, som dock avkortats och målats om bl.a. med motiv av Pär Siegård, kvar sedan kyrkan byggdes. Dessa, läktaren och bänkinredningen har fått en gemensam färgskala som bidrar till ett visuellt ganska sammanhållet kyrkorum. Ytan framför koret är stor - bänkinredningen från 1939 sträcker sig inte lika långt österut som den ursprungliga - vilket ger goda möjligheter att variera verksamheten på olika sätt, samtidigt som antalet föremål på ytan bör hållas nere till de allra viktigaste. Två av dessa är den medeltida dopfunten och 1700-talsskåpet, som båda kommer från den forna kyrkan. Från denna är även två av kyrkklockorna, den från 1480 och 1637, hämtade.

Att tänka på

- För kyrkogården bör strävas efter att behålla den informella, gröna karaktären och variationen mellan grusade- och grässatta vårdar. De vårdar som överförts från gamla kyrkogården bör värnas, liksom kvarvarande omgärdningar och kyrkogårdsmuren med sina öppningar mot omgivningen.
- Kyrkans exteriör har ett renodlat nygotiskt uttryck som bör vidmakthållas.
- Kyrkorummets interiör domineras av nygotiken, men präglas också starkt av de renoveringar som genomförts, främst den från 1939. Det bör strävas efter, att i så hög grad som möjligt värna de gotiska drag som återstår.
- De inventarier som finns kvar från gamla kyrkan bör värnas och är betydelsefulla länkar till den annars försvunna medeltida kyrkoanläggningen.

Skydd m.m.

Kyrkan/kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enl. 4 kap. kulturmiljölagen.

Källor och litteratur

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg & Ingrid Sjöström, RAÄ, 2015

Källna kyrka- antikvarisk förundersökning, Lotta Eriksson och Helena Nilsson, Regionmuseet Kristianstad, rapport 2007:13

Källna kyrka- invändig restaurering, Heikki Ranta, Regionmuseet Kristianstad, rapport 2009:92

Underhållsplan för Källna kyrka 2007-08-27, Restaurator, Malmö, 2007

Digitala arkivet, Helsingborgs Dagblad, <http://www.hd.se>

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>, hämtad 2016-10-31

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/klippan/Pages/index.aspx>, hämtad 2016-10-31

<http://skanes-nordvastpassage.se/kallna>, hämtad 2016-10-31

Övriga uppgifter

Denna rapport om Källna kyrka, Åsbo kontrakt, har upprättats av:
Karl Johan Kember, Arkitekt SAR/MSA, Cert. sakkunnig avseende kulturvärden,
JAIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2016-06-17

Färdigställd rapport: 2016-11-21

Källna kyrka - byggnadsbeskrivning

Stomme:	Murverk – Tegel
Fasadmaterial:	Fasadmaterial lika stommen
Fasadkulör:	Röd
Takform:	Sadeltak, med dubbla fall Spira Tälttak
Taktäckningsmaterial:	Plåt - koppar, falsad
Byggnadsdel:	Långhus Kor- öster (Kor)Absid - öster Torn – väster